

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 100 • Maribor, četrtek, dne 6. oktobra 1938 • Leto XIII

Zavratna ofenziva

Delavski razred terja neokrnjeno svobodo organizacije

Delavstvo tvori v današnji človeški družbi posebni razred. To dejstvo je produkt gospodarskega sistema. Pa tudi, če delavstvo zahteva in hoče, da dela, oziroma sodeluje, v celotni družbi, ga nekdo odriva, mu odreka to pravico. In ta je drugi razred v družbi, ki ne mara, da bi se delavski razred uveljavljal samostojno v političnih, socialnih, gospodarskih in sploh v vseh javnih funkcijah, kjer gre za »splošnost«. V parlamentu delavstva ni, drugod, kjer je še, ga pa prekriči mnenje drugega razreda.

Se več. Imamo svobodno delavsko strokovno gibanje, obratne zaupnike, razne socialnopolitične ustanove itd. Vsem tem delavskim ustanovam se omejuje svobodo delovanja, funkcionalni in zaupniki se na pritožbe odstavljajo. Akcija je naperjena zaenkrat proti posameznikom sicer, pojavljajo se pa nove grožnje. Vse to ni nič drugega, toda je neopravičeno, ker je delavsko gibanje v naši državi neminovni faktor v socialnopolitičnem in državljanskem oziru. Delavstvo je konstruktivni faktor v državi in ima vso pravico do obstoja in razvoja svojih organizacij.

Seja URSSJ-a v Beogradu dne 13. in 14. m. m. je ta položaj razmotrivala ter naročila delavstvu, da se na celi črti združi vse delavstvo, ki ni odvisno od meščanskih političnih grupacij, v obrambo elementarnih človeških pravic v prid socialni in politični bodočnosti delavskega razreda.

Mlinska industrija zahteva ustavev izvoza pšenice

Pameten predlog.

Mlinski industriji so imeli dne 25. septembra t. l. konferenco v Petrogradu (navzočih je bilo 20), na kateri so govorili o cenah in sklenili zahtevati, da se izvoz pšenice omeji, ker še ni določen previšek za izvoz in niti ni še znano, kako velik bo pridelek koruze. Izvaža naj se samo najfinejša moka, da ostane krušna moka doma in je ne bo primanjkovalo kakor letos poleti.

Mednarodno skrbstvo za politične begunce v Londonu.

Na podlagi sklepov politične komisije pri Društvu narodov se združijo Nanseov odbor (za ruske begunce) ter odbora za preskrbo nemških in avstrijskih beguncev v posebno organizacijo za zaščito beguncev, s sedežem v Londonu. Organizacija bo skrbela za naselitev političnih beguncev in preganjancev v posameznih državah. Izdajala bo tudi potne liste.

Na čelu te mednarodne organizacije je komisar, ki ima 45.000 švicarskih frankov plače letno, stroški za organizacijo pa so preračunani na 224.000 švicarskih frankov letno. Komisar je preskrbljen, kdaj bodo tudi begunci, je drugo vprašanje. Vendar je ustanovitev te mednarodne organizacije v okviru Društva narodov treba pozdraviti. Stanje političnih beguncev je bilo doslej naravnost obupno. Biti preganjan, brez doma in strehe, brez listin in brez zaščite ter begati iz države v državo, ki te vsaka odganja s svojega praga, je nekaj strašnega.

Države: Jugoslavija, Iran in Egipt so izjavile, da ne sprejmejo nobenega političnega begunca.

Mir, v katerega dvomi

Chamberlain zagovarja svoje početje pred parlamentom, opozicija mu dokazuje njegove zmote

Angleški parlament, ki je dne 27. septembra prekinil svojo sejo sredi poročila ministrskega predsednika Chamberlaina o berchtesgadenskem dogovoru in godesberskem ultimatu, ker je Chamberlain odpotoval na konferenco štirih v Münchenu, je dne 3. oktobra nadaljeval svoje zasedanje.

Lord admiralitete proti Chamberlainu

Angleški narod je z mešanimi občutki sprejel diktat konference štirih, ki je bil usiljen Čehoslovaki. V javnosti je nastal jak odpor proti politiki Chamberlaina, ki je združil v opozicijo ne le delavsko stranko, ampak tudi liberalce in del konservativcev, med njimi zlasti mlajšo generacijo, ki jo predstavljata bivši zunanji minister Eden in Duff Cooper, odstopivši minister vojne mornarice.

V zbornici je najprej povzel besedo Duff Cooper, ki je povedal to-le:

Angleški narod nima nobenega vzroka za veselje, zadovoljstvo in manifestacije, še manj, da bi k uspehu münchenske konference komu čestital. Anglija bi morala vedno delati tako, da bi si bili drugi narodi na jasnem, kaj namerava v danih okoliščinah. Ako bi bila Nemčija l. 1914 vedela za namere Anglije, bi do svetovne vojne ne bilo prišlo. Tudi to pot je Anglija zamudila polne štiri tedne in je šele v zadnjem trenutku izjavila precej negotovo, da je pripravljena boriti se proti temu, da bi ena sama velesila s svojo oboroženo močjo strahovala Evropo. Za pre-

prečjenje vojne bi bilo zadostovalo čvrsto in odločno stališče Anglije. Kakor se l. 1914. nismo borili za Srbijo ali Belgijo, bi se tudi sedaj ne borili za ČSR, ampak proti temu, da bi ena sila zavládala na kontinentu. Za to načelo se je borila Anglija proti Napoleonu in Filipu Španskiemu. Ako Anglija odreče v boju za ta ideal, potem ne bo samo izgubila imperija, ampak tudi svojo svobodo in neodvisnost. Pokazalo se je, da je Nemčija začela popuščati, ko je bila na mojo (Cooprov) zahtevo odrejena mobilizacija angleškega vojnega brodovja. A še potem je Chamberlain izdejstvil v Münchenu mir, kakršen bi se mogel diktirati samo v vojni docela poraženemu nasprotniku. Sploh je Chamberlain dogovarjal s Hitlerjem gotove stvari brez odobritve parlamenta dominionov in znanja Francije. Anglija je izgubila ves svoj ugled, vsak se more bati, da se utegne prijateljstvo z njo pretvoriti v najbolj nevarnem trenutku v izdajstvo.

Chamberlain se zagovarja — in sam ne veruje v svoj uspeh

Chamberlain je odgovarjal svojemu bivšemu ministru, rekel je:

Vojna je grozila izbruhniti, delati je bilo treba hitro. Sporazum v Münchenu je spremenil godesberski diktat. Izpraznitev ozemlja je Hitler zahteval v šestih dneh, prvotni angleško-francoski načrt je predvideval deset dni in je pri tem ostalo. Vrh tega so štiri velesile prevzele odgovornost, da se ta sporazum mirno iz-

vede in to pod mednarodno kontrolo. Po godesberski spomenici bi ozemlje, v katerem bo plebiscit, zasedle nemške čete, po monakovskem sporazumu bodo to ozemlje zasedle mednarodne čete. Nadalje dobi prebivalstvo vsega ozemlja pravico, da z opcijo samo odloča o svoji bodoči državni pripadnosti. Dogovorjeno je, da se izmenja prebivalstvo in da rešuje vsa sporna vprašanja mednarodna komisija. Anglija in Francija jamčita sedaj za skupne meje Čehoslovaške, Nemčija in Italija pa bosta prevzeli ista jamstva, čim bo rešeno vprašanje poljske in madžarske narodne manjšine.

Chamberlain se laska ČSR

Nato je Chamberlain slavil junaško in viteško zadržanje Čehoslovakov, ki zaslužijo vse spoštovanje zaradi svoje dostojanstvene in edinstvene discipline v dneh najtežje preizkušnje, kakršna še ni bila naložena nobenemu narodu.

Ker je ČSR pred težkimi gospodarskimi problemi, je angleška vlada za to, da se ji da 30 milijonov funtov posojila, in sicer 10 milijonov takoj, ostanek v novembru.

Vrednost miru,

ki je bil rešen v Münchenu in dogovor s Hitlerjem pa je označil Chamberlain sam najlepše s tem, ko je rekel, da münchenski pakt ne dovoljuje prekinitve oboroževanja, ampak da se je treba še naprej oboroževati in ostati čuječ na straži svoje varnosti.

Interpelacijska debata odgojena.

Po govoru Daladiera je bilo glasovanje o odgoditvi interpelacijske debate. Za odgoditev je glasovalo 555 proti pa 75 poslancev (komunistov in dva nacionalista).

V ČSR — koncentracijska vlada

Velike naloge zahtevajo solidaren nastop državljanov.

Praška vlada je že pričela s predpripravami za gospodarsko obnovo republike z ozirom na izgube važnih industrijskih ozemelj.

V kratkem bo imenovana koncentracijska vlada.

V zunanji politiki bo ČSR nevtralna in

Klerikalni Slovaki delajo zgago.

Slovake so Čehi rešili pred pomadžarjenjem. Klerikalni Slovaki pa sedaj delajo težave vladi v najtežjih trenutkih, zahtevajoč neko reorganizacijo države, katero je v demokraciji mogoče izvesti na miren način in ko bodo rešene zunanje-politične težave.

Dr. Beneš bo odstopil?

Ni izključeno, da bo po ureditvi zunanje političnih zadev dr. Beneš odstopil kot predsednik republike. Dejstvo je, da je politika, čije nosilec je bil, doživela zlom, vsled izdajstva zaveznikov.

Upajmo, da bo ČSR prebrodila vse notranje težkoče in ostala tudi še nadalje otok demokracije.

Tešinsko ozemlje so zasedli Poljaki

v sporazumu s praško vlado. Gre za ozemlje na katerem prebiva največ 80.000 Poljakov, pa najbrž tudi toliko Čehov.

Angleška delavska stranka proti vladni politiki v Evropi

Prvak delavske stranke major Attlee proti Chamberlainu

V pravilni presoji položaja, da je angleška vlada kriva za sedanjí neugodni razplet dogodkov v Evropi, je prvak delavske stranke major Attlee v debati v spodnji zbornici o Chamberlainovem poročilu povzel besedo in dejal:

»Res je, da je vojna trenutno preprečena, toda skrb za mir je ostala. Ne more se govoriti o zmagi razuma in človečnosti, ampak o zmagi sile. Anglija in Francija sta pretrpeli diplomatski poraz. Chamberlain je res rešil mir, toda s svojim delom je ustvaril opasnosti za mir v bodočnosti.

Mir so plačali Čehi s svojim dostojanstvenim zadržanjem in disciplino. Vedeti pa je treba, da v sporu ni šlo za sudetske Nemce, ampak za to, da Nemčija napravi

nov korak v pravcu ojačenja svoje sile. Evropa kljub temu nadaljuje z oboroževanjem in ni mnogo narodov, ki bi se mogli smatrati srečnim.

V ostalem je Attlee zahteval pojasnil glede garancij Velike Britanije za ČSR in kaj se namerava ukreniti v svrhu zaščite češke manjšine v odstojenih pokrajinah.

Zaključil pa je svoja izvajanja z vprašanjem, kaj bo storila Anglija, ako postavi Nemčija v bližnji bodočnosti zahtevo po kolonijah? Države, ki so za mir, morajo to svojo pripravljenost dokazati na ta način, da se odrečejo individualnim akcijam, kot je bila akcija Nemčije proti ČSR, ampak da svoje zahteve, če so opravljene, stavijo pred Društvom narodov.

—J—

Francija je morala slediti Angliji

Iz debate v francoskem parlamentu

V francoskem parlamentu je predsednik vlade Daladier podal pregled dogodkov, ki so se odigrali v zvezi s Čehoslovaki.

Iz njegovih izvajanj sledi, da je angleška vlada po svojem opazovalcu in posredniku lordu Runcimanu prišla do spoznanja, da med ponudbo praške vlade sudetskimi Nemcem in zahtevam teh Nemcev ni mogoče najti nobenega soglasja. Ta ugotovitev je napotila angleško vlado, da predlaga Pragi odstopitev sudetskega ozemlja Nemčiji.

Angleška vlada vsekakor ni bila voljna,

da se zaradi ČSR spusti v vojno, ki je po Hitlerjevih izjavah v Nürnbergu postala neizbežna. Prišlo je do sestanka v Berchtesgadenu, do pristanka ČSR, da odstopi sudetske pokrajine Nemčiji in nato do ultimativnih zahtev Hitlerja v Godesbergu ter nato do münchenske konference. Daladier trdi, kot Chamberlain, da je münchenska konferenca v bistvu spremenila ultimativne zahteve Hitlerja in ustvarila varnost za ČSR, ki je bila v duhu godesberskih zahtev v največji meri ogrožena. ...

—J—

Na Ebru boji

Na Ebru se vrše še vedno boji, vendar Franco ne more naprej. Republikanci so preprečili doslej vsak ofenzivni sunek, ki bi resno ogrozil njihove postojanke na desnem bregu.

V splošnem je opaziti pojevanje vojne sile na strani Franca, zaradi izostalnih dobav.

Diplomacija...

Med tem je diplomacija začela svoje »spretno« delo za likvidacijo španske vojne.

Išče se kompromis med Italijo, ki je za Franca in Anglijo, katera bi rada, da bi bil volk sit in koza cela. Francija, kot neposredna sosedica, bo igrala pri vsem tem najbrž manj važno vlogo. Kajti gre za

Gibraltar in angleško prevlado v Sredozemskem morju ter italijansko zahtevo, da si z Anglijo razdelita področja...

Anglija spoznava, da je zamudila mnogo prilik, da se uveljavi v evropski politiki, zato ji sedaj ne preostane drugega kot — kompromis, ker so ji gotove sile zrastle čez glavo.

V Španiji se nič ne mudi dokler...

Španska republikanska vlada je javila Društvu narodov, da je pripravljena odpustiti prostovoljce. Plenarna seja Društva narodov pa je stvar odstopila svetu Društva narodov in šla — domov.

—K—

Madžari tudi komaj čakajo

Sedaj, ko si je Poljska utešila apetit, je pričelo poljsko časopisje ponujati roko Čehoslovakom, za katere doslej ni imelo prijazne besede. Zdi se, da je pričel poljsko šlaho mučiti glavobol, ki je spozna-

kaj bodo dobili svojih 600.000 v svobodni republiki odgojenih bratov pod svoje okrilje. Zdi se, da bodo svobode vajeni Madžari iz ČSR povzročili reakcionarni budimpeštanski vladi še marsikatero bridko uro.

Doma in po svetu

»Temni cilji«. »Slovenec« pravi, da imajo marksistične organizacije »temne cilje«. Katoliška organizacija ZZZ pa ne. In kakšna je razlika med cilji »marksistične« in »katoliške« organizacije? Svobodna ali marksistična organizacija se bori za boljše socialne razmere delavstva neodvisno in z delavstvom v organizaciji. To je edini cilj svobodnih strokovnih organizacij. »Katoliške« organizacije pa delajo drugače. Najprej si poiščejo dovoljenje duhovnih voditeljev. Če ti uvidijo, da bo boji koristil meščanski politični stranki in škodoval svobodno organiziranemu delavstvu, pa gibanje dovolijo, toda brez boja. Razlika med cilji je, da se marksistične organizacije bore za socialnopolitične zahteve, katoliške pa za meščanski politični vpliv. Ne delavski! Kateri cilji so torej temni?

Tri leta Stojadinovićeve vlade se imenuje razstava, ki jo je organizirala JRZ v Beogradu.

Beseda »Samouprave«. »Samouprava«, glasilo JRZ, piše v svojem uvodniku na naslov nekdanjih režimov tako-le: »Politika, ki je brez etične podlage in prave vsebine, ni nobena politika. Med narodom, ki je tako ponosen na svojo politično preteklost, kakor je naš, se ne more voditi politika zaprtih oči. Naš narod hoče biti obveščen o vsem ter želi vplivati na tok političnih dogodkov...«

Razstava slovenske knjižice. V Ljubljani je te dni odprta razstava slovenske knjižice v zgradbi »Trgovskega doma«. Kdor potuje v Ljubljano naj si razstavo ogleda. Književnost je zrcalo kulture vsakega naroda. Dasi majhen narod, imamo Slovenci pa vendarle baš na polju književnosti pokazati lepe rezultate, da nas ni treba biti sram pred velikimi narodi.

Mednarodni kongres za varstvo otrok je pričel 2. t. m. v Beogradu.

Obtok bankovcev večji. Narodna banka pravi v svojem poročilu z dne 22. septembra, da se je povečala kovinska podloga za 3.5 na 1849.2 milijona dinarjev. Vsota kovanega denarja se je povečala 3.6 na 405.1 milijonov. Zlato v tujini znaša 17 milijonov. Obtok bankovcev se je povečal za 125.3 na 6.452.3 milijone dinarjev. Zunanje obveze so se znižale (na pokaz) za 49.5 na 2.245.2 milijona dinarjev.

Proti gostilničarski pivovarni v Laškem so baje začele neke intrige od strani nekih ljudi, o katerih trdijo delničarji novoustanovljene pivovarne, ki je med tem že pričela obratovati, da se za njimi skriva kartel pivovarn. Nova pivovarna kartelu gotovo ni povšeči. Trdi se, da je namera ljudi, ki so začeli protiukajo ta, da bi naj tovarna pričela izdelovati kaj drugega, ne pa varila piva. Hoče se tudi pridobiti delničarje za to, da bi se delnice ne glasile več na ime, ampak na prinosca. To bi omogočilo, da bi gotove interesne skupine pokupile večino delnic, če ne drugače, pa na ta način, da bi plačale zanje več, kot pa so delničarji za nje vplačali. Taki delničarji bi potem v sporazumu s katolom ustavili pivovarno in kartel bi se iznebil konkurence.

Služkinja, ki je osumljena, da je morila otroke. Posestniku Karlu Bobeku v Brezju pri Konjicah je umrl njegov štirimesečni sinček pod čudnimi okoliščinami. Oblasti so izvršile preiskavo in aretirale služkinjo, ki je baje že priznala, da je otroka umorila. Storila je to na ta način, da ga je stisnila okoli trebuha. Kakor se zatrjuje, je priznala še pet sličnih umorov, katere je zagrešila kot služkinja pri raznih rodbinah in pri svoji sestri.

Ogromno škodo je povzročilo neurje v južni Dalmaciji v nedeljo, dne 2. t. m. Nad Boko Kotorsko in vsem nabrežjem, do Bara se je utr-

opazili in se mračno smehljali, a eden ga je vprašal in mu pomežiknil:

— No, kaj pa ti je, rojak, si se na jezik ugriznil?

Gnjedoj je zardel ko kuhan rak, prestavil je nogo in rekel v zadregi:

— Kaj pa vem? Mar mislite da nas je samo dvoje?

— Najbrže bo tako, — se je široko zasmel četovodja, — ko bomo vas spravili na varno, — nas bodo po druge poslali.

Zardeli in oznojeni obrazi vojakov so se smehljali vsak na svoj način in eden izmed trojlih je posmehljivo rekel:

— Eh, taka služba!

Zloben glas nekega tovariša mu je pritrdil: — Naj bi nam raje veleli vse hkrati pobiti, — krive in nekrive... potem bi bil mir!

Izkoristil sem trenutno zanišljenost, ki jih je objela in sem vprašal Gnjedoga:

— Je tudi tebe ovadil Kuzma?

— Ne on! — je naglo odgovoril Gnjedoj. — To je bil Možuhin in Ljadov, a največ Skornjakov in še nekaj drugih! Kaj so načevali! Vaša blagorodja, on, — to se pravi jaz, — je očitno podkupljen od Kitajcev in je najnevarnejši človek v vasi: gospoško sramoti in tudi nas vse, samo Kitajci, pravi, so dobri in pošteni ljudje.

Vojaki so naju nezaupno pogledovali in Rjadnov je vprašal:

40 urni tednik je upropastil Francijo...

sedaj bo tudi Bat'o.

Kdo se ne spominja zaskrbljenih članov v »Slovenec« in njemu sorodnih listih, polnih globokega sočustvovanja s Francijo, »ki so jo Blumove socialne reforme, zlasti 40 urni tednik, spravile na rob propada«. S kakšno veselostjo je to časopisje pozdravilo Daladierove ukrepe o omejitvi te razvratne socialne zakonodaje. Kaj si mislite, delavec naj ima kar dva dni v tednu prosto! To je ne samo proti nazadnjaškemu kapitalističnemu razumu, ampak skoro bi človek rekel, proti sami božji zapovedi.

Med tem ko se je Francija očitno že opomogla od pogubnih posledic 40 urnega tednika, ki ga je Daladier spretno priškrnil in je »Slovenec« glede Francije takorekoč brz skrbi, se je pojavila ta 40 urna tedenska nevarnost v sami Jugoslaviji. Le škoda, da ji posveča »Slovenec« premalo pažnje. Dočim je v Franciji s. Blum sklenil, da nasilno upropasti francosko go-

spodarstvo, je v Jugoslaviji z letošnjim novim letom sklenil izvršiti tak gospodarski samomor Bat'a v Borovu. V borovskih tovarnah se dela že od novega leta po 8 ur dnevno, sobota in nedelja pa sta dela prosta dneva.

Da bi se vendar našel nekdo, ki bi pričel Bat'o o škodljivosti njegovega početja!

Lanskoletna bilanca Bat'e v Borovu izkazovala 198 milijonov kosmatega dobička pri obratnem kapitalu 40 milijonov dinarjev. Za odpise je šlo 26 milijonov dinarjev. Čistega dobička je ostalo podjetju po bilančnem izkazu 5.4 milj. dinarjev. Podjetje je zaposlovalo 4000 delavcev in je izdalo za mezde in socialne dajatve 30% kosmatega dobička.

To bilanco priobčujemo nalašč zato, da bodo naši čitatelji prihodnje leto lahko primerjali veliko izgubo, ki jo bo prinesel Bat'i 40 urni tednik.

Socialistična mladinska internacionala o mednarodnem položaju

2. oktobra se je sestala v Parizu širša eksekutiva socialistične mladinske internacionala. Razpravljala je predvsem o mednarodnem položaju. Zastopane so bile: Anglija, Nemčija, bivša Avstrija, Belgija, Danska, Španija, Francija, Holandska, Italija, Luxemburška, Švedska in socialistična delavska internacionala.

Adler je v imenu socialistične delavske internacionala poldruge uro govoril o mednarodnem položaju po Münchenskem sporazumu. Pri tem se je pečal tudi z miroljubnim razpoloženjem francoskega delavstva. Vzpričo tega je dejal, da smo bili sicer vedno za mir, toda napram nasilnim režimom bi morali voditi odločno politiko.

Bernard Chochoy je opravičeval miroljubnost francoskega soc. gibanja, posebno mladinskega. »Mi smo proti ideološkim križarskim vojnām,« je dejal, »mi ne maramo ne sužnosti ne vojne.« Sudetsko vprašanje ne datira šele od maja 1938. Mi nismo pozabili krvave vojne, ki ni rešila nobenega problema, pač pa ustvarila same nove. Mi smo bili od vsega početka proti versajskemu »miru«. Po vseh izkušnjah imamo rajši negotov mir kakor najslavnejšo vojno.

Zastopnik italijanske socialistične mladine je rekel, da razume stališče francoskih sodrugov.

Italijanski socialisti niso nikdar polagali niti v vojno, ki naj reši njihovo vprašanje. Toda kdaj bo konec umikanja pred nasiljem?

Cabello je izjavil za Španijo, da bo Münchenski sporazum opogumil samo fašizem.

Zastopnik iz bivše Avstrije je dejal, da sicer razume pacifizem francoskih sodrugov. »Vemo za mir, toda ne za kapitulacijo.« Tu smo majhne države, ki se ne bodo več mogle nikogar zanesti.

Ted Willis (Anglija) je kritiziral Chamberlainovo politiko in vprašal, kdo pride za ČSR na vrsto, ako pojde tako dalje.

Adler je nato odgovarjal Francozu s. Chochoyu in med drugim rekel: »Ne gre za to, da bi bili med nami nekateri pristaši vojne, drug pa miru. Toda tu so male države in narodi, ki naj verjame, da francosko ljudstvo ne želi vojne. Toda ali je treba vselej slediti ljudskemu toku? 1914. leta je bilo ljudstvo za vojno, bili so socialisti, ki so bili proti. Ti so imeli prav. Danes pa vaše ljudstvo zahteva mir. Tudi Münchenski sporazum ni mir. Treba biti internacionalist. Treba videti stvari širše. Gre za demokracijo. Kdor je internacionalist, pa ne sme videti samo krajevnih interesov, temveč interese vsega sveta in človeštva.

gal oblak. Voda je opustošila zlasti hudo vojaška skladišča v Zeleniki. Na državni cesti Hercegnovi—Zelenika pa je hudournik odnesel novi most. V Baru je bilo toliko vode, da je bil mogoč promet samo s čolni. Obrambni nasipi niso vzdržali pritiska vode.

Letos uvažajo več premoga v Jugoslavijo. Letos smo prejeli v prvih sedmih mesecih 31.530 vagonov premoga iz inozemstva, dočim je lani znašal uvoz v tem času le 19.524 vagonov. Vrednost uvoženega premoga znaša letos 122.2 milijonov din, lani 61.1. Zvišek uvoza znaša 12.006 vagonov.

30.000 ton premoga, ki ga je doslej dobivala direkcija državnih železnic iz Šlezije, dobavijo v bodoče domači premogovniki. Tako je sklenila direkcija v Beogradu dne 31. avgusta.

Mobilizacija je stala evropske države 20 milijard dinarjev. Koliko denarja bi to bilo brezposelnih!

Nemčija rabi vedno nova posojila. V prvih polovici letošnjega leta je Nemčija najela 4.2 milijarde mark (59 milijard dinarjev) notranjega posojila. Za vpis novih posojil so služili deloma papirji prejšnjih posojil, ki so zapadli v plačilo. Nemški notranji dolg znaša že 21.2 milijarde mark (360 milijard dinarjev). Od početka nacističnega režima se je dolg povečal za 12 milijard mark.

Češki radio o vojni v Španiji. Iz Barcelone javljajo, da daje tamošnji radio dnevno od 20.20 do 20.45 srednjeevropskega časa na val 30.43 m češka poročila o vojni iz republikanske Španije.

Poletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

65

— Slabo se sliši! — so nejevoljno godrnjali zadaj.

— Ta sneg nam maši ušesa!
Gnjedoj je zadovoljen bobnel:
— Saj, saj, to je ono!

Pogovarjali smo se vso pot do vasi in šele ko smo zavili v ulico, so naši spremljevalci spet posuroveli in nam strogo poveljevali.

Ko pa smo prišli v čajarno in ko smo pričakali, da so nam dali čaja in kruha, so osorno pogнали vse domače iz sobe, se pretegnili, otreli, odpeli svoje pasove in plašče in bili so spet dobri, gledali so nas s prijaznimi očmi in so z zanimanjem prisluškovali mojim besedam.

Žvečili so kruh, pili čaj z debelimi požirki, cmokali z usti in njihove sivkaste, ostržene glave so se žalostno majale.

Rjadnov je vprašal:

— Kako pa, ali je v vaši vasi še kaj ostalo ljudi vaše vere?

Gnjedoj, da bi ga vrag, je ponosno zatrobil:

— Kakopak! Pri nas jih je po vsem okraju...

Sunil sem ga pod mizo z nogo, vojaki so to

— Odkod pa poznaš ti Kitajce?

— Jaz? — je ponosno vzkliknil Gnjedoj. — Kako bi jih ne? Saj sem vendar bil v tisti vojni. V ujetništvu sem bil pri njih, še odlikovanje imam, križec svetega Jurija, — tukaj je, ta križec, tule ga moram imeti...

Naglo je segel v hlačni žep in privlekel iz njega perišče nekih smeti, brskal je po njih z debelim prstom in je ves obupan momljaj:

— Eh ti, da bi te koklja... Križec sem pozabil doma, fantje! Pa mi je res žal, — bil bi mi vsekakor v zaščito, pa grem in ga pozabim, jej, jej!

— Če ga res imaš — bo to gosposki gotovo znano! — ga je skušal potolažiti četovodja, potem pa je poveljeval:

— V stroj! Gremo! Hitro!

Vojaki so se zapenjali, vzeli puške v roke in gledali Gnjedoga zanišljeno, z zanimanjem in sočutjem.

A Gnjedoj si je že opomogel, se važno mrščil, visoko dvignil roko in grožé z umazanim, zakrivljenim prstom, je skrivnostno govoril:

— Jaz, fantje, sem te ljudi, Kitajce in Japonce, od blizu videl, take ki se vojskujejo in take ki zemljo orjejo... In kako oni svojo zemljo obdelujejo! Bog ti moj! Postelja nevesti, a ne oranica! To je pravo delovno ljudstvo, — čemu bi se pretepalo in vojskovalo, če pa ima tako zemljo in seveda oni delajo vse to bolj izdaleka, navidezno, oni sploh ne

Velik optimizem. »Samouprava«, glavno glasilo JRZ piše o diktatu monakovske konference. Trdi, kako se je izkazala zunanja politika Jugoslavije v znamenju prijateljstva z vsemi in da je Češkoslovaška žrtev tega, ker se je naslonila na III. internacionalo. Zaključuje pa takole: »Vsem nasprotnikom mora biti jasno, da je 29. september za Jugoslavijo ponovna potrditev njenih meja, velik prispevek k temeljem Jugoslavije, kakršnega ne pomnimo od dneva zmage v l. 1918.« — Ti poslednji stavki izražajo velik optimizem. Želimo si, da bi imela »Samouprava« prav.

Zadnje vesti

Francoska vlada dobila pooblastila

Socialisti so se glasovanja vzdržali

Francoska vlada je sinoči zahtevala pooblastilo, da sme delati do novega leta brez parlamenta. Seja se je začela namesto ob 6. uri šele ob 2. uri. Okoli 6. ure zjutraj je bilo glasovanje.

Od 618 poslancev je bilo navzočih samo 409.

Za predlog vlade je glasovalo 331 poslancev, proti 78.

Socialisti so se glasovanja vzdržali, komunisti so glasovali proti. Glasovanje je pokazalo koncentracijo na desno. Tudi ako bi bili socialisti glasovali proti, bi bila vlada dobila večino.

Nova vlada v ČSR

V ČSR je nova vlada. Predsednik je Syrový. Zunanji minister je Chalkovsky, doslej poslanik v Rimu. — Razen tega so

v vladi trije Slovaki. Vlada je politično nevtralna.

—(—)

Industriji proti invalidom

Kaj bo z novim invalidskim zakonom?

Glavno glasilo Invalidskega združenja, »Ratni invalid«, je prinesel v številki 37 z dne 11. septembra t. l. uvodnik, ki pravi: »Moji tovariši naj bodo mirni! Vsako jutro, ko vstanejo, naj vržejo po eno koruzino zrno skozi okno. Preden bodo vrgli trideseto zrno, se bo uresničil njihov 20 letni sen, da bomo v državi tudi nekaj pomenili, a invalidskega zakona iz leta 1929. bo konec.«

S tem je list hotel povedati, da bo novi invalidski zakon uveljavljen predno bo poteklo 30 dni. Invalidi že dolgo čakajo na ta zakon, ki naj popravi krivice, katere jim je prizadejal zakon iz leta 1929., torej zakon, ki je bil izdan v dobi, ko je bilo proglašeno načelo, da pričenja doba resničnega dela za trpečih narod.

Proti invalidskemu zakonu ne govore samo razni finančni razlogi, ki so mogoče med

tem že odpadli, ker so se dobila sredstva, ampak, kar je mnogo nevarnejše: centrala industrijskih zvez, ki se oglašuje s svojimi protesti vedno, kadar je na dnevnem redu kakršnokoli socialno vprašanje. Industriji so namreč proti tistim določbam zakonskega osnutka, ki predvidevajo, da mora industrija zaposliti 5 do 10 odstotkov vojnih invalidov. Centrala industrijskih ne mara invalidov, industriji se jih branijo, ker hočejo polnovredno delovno silo, ne pa od vojne zaznamovanih žrtev za domovino. Vodijo pa svojo akcijo proti temu tajno. O svojem protestu proti osnutku novega invalidskega zakona so obvestili člane svojih zvez s pripombo, da to vprašanje ni za javnost. Gotovo se zavedajo, da bi javnost z ogorčenjem nastopila proti početju industrijskih.

Mogoče na to, da se v industriji...

Delavski pravni svetovalec

Vprašanje: Posodil sem nekaj denarja mladoletnemu mladeniču; sedaj je izgubil službo in se za svoj dolg ne zmeni. Ali je mati plačnica za sinov dolg?

Odgovor: Starši ne odgovarjajo za dolge svojih otrok, in bi mogli izterjati od matere svojo terjatev le v primeru, če bi Vam ona to prostovoljno obljubila.

Odpust iz službe (Mislinje)

Vprašanje: Delodajalec, pri katerem sem bil zaposlen, me je odpustil brez odpovedi, češ, da sem pripovedoval drugim osebam, da mi noče izplačati zasluženega denarja. Pripovedoval sem to res nekemu. Ali pa ima že radi tega delodajalec zakonit razlog, da me takoj odpusti.

Odgovor: Smatramo, da to Vaše pripovedovanje, tudi če bi stvar sama ne bila resnična, še ni vzrok za takojšnji odpust, ker ne gre za izdatno žaljenje časti, kot ga zahteva zakon.

Državljanstvo (Trbovlje)

Vprašanje: Bil sem v Jugoslaviji pri vojakih, pa mi kljub temu sedaj občina ni hotela izdati neklih dokumentov, češ, da nisem jugoslovanski državljan. Kam naj se v tej stvari obrnem?

Odgovor: Verjetno je, da ste naš državljan, ker drugače ne bi mogli služiti pri nas vojakov, razen, če se ni primerila kaka pomota, bodisi tedaj, ko so Vas klicali k vojakom, bodisi, da Vas sedaj nima občina pravilno vpisanega. Najbolje je, da se v stvari informirate pri sreskem načelstvu.

Glavna privredna zadruga v Mariboru (Štore)

Vprašanje: Imel sem pri tej zadrugi več časa zavarovano svojo mater. Ali morem vplačati iztožiti potom sodišča, ko je zadruga sedaj prišla v konkurz?

Odgovor: Tožbe vložiti proti zadrugi ne morete. Lahko pa Vašo terjatev prijavite v konkurz ter Vam bo verjetno priznana in izplačana z določenim odstopkom, ki se bo ravnal po razpoložljivem aktivnem premoženju konkurzne mase.

Zvišanje rente (Zdole)

Vprašanje: V letu 1930 mi je bila določena 15% renta, v letu 1931 pa zvišana na 24%. Sedaj sem zaprosil za ponovno zvišanje in sem že bil na zadevnem komisijskem pregledu, pa še kljub temu nimam rešitve. Vsa leta tudi dobivam le 15% rento, dasiravno mi je bila le-ta zvišana že leta 1931 na 24%. Kam naj se obrnem, da dosežem izplačilo razlike na renti in da pospešim postopanje glede ponovnega zvišanja?

Odgovor: Najbrže ste glede zvišanja rente v letu 1931 na 24% v zmoti, ker se nam ne zdi verjetno, da bi Vam okrožni urad kljub temu vsa ta leta nakazoval nižjo rento. Če pa imate res takšen odlok v rokah, lahko predlagate kar rubež in zahtevate razliko za vsa leta nazaj. Glede pospešenja Vašega sedanjega postopanja za zvišanje rente pa se obrnite bodisi na okrožni, bodisi na osrednji urad ter jih prosite, naj zadevo pospešijo ali pa kar na sodišče delavskega zavarovanja, ki v slučajih, kjer okrožni ali osrednji urad ne utemeljeno zavlačuje odločbo, določi rok, do katerega je treba odločbo izdati.

Avstrijske novice

Dunajski Jokej-klub je bil oblastveno razpuščen. Ta klub je imel v I. okraju veliko palačo, kjer so se zbirali njegovi člani: visoka avstrijska aristokracija in bogati židje. Ob razpustu je izjavil eden njegovih članov, da sedaj šele vidi, da je zares Avstrija propadla.

Župnik Ivan Starc, bivši katoliški slovenski deželni poslanec na Koroškem, je bil prejšnji teden klican k državni tajni policiji v Celovcu in je tam podpisal izjavo, da se prostovoljno izseli iz Koroške v novo stalno bivališče nekje izven Koroške. Intervencije v Celovcu, na Dunaju in v Berlinu so ostale brezuspešne. To poroča zadnji »Kor. Slov.«

V Bilčovsi nad Dravo so za otroke, ki še niso godni za šolo, ustanovili otroški vrtec. Učiteljica je trda Nemka. Ker pa v tej čisto slovenski vasi otročki med seboj samo slovenski čebljajo, se mora posluževati tolmača, da se z njimi sporazume.

Običaj je, da se na društvenem letnem obnem zboru predsednik pred prehodom na dnevni red spominja med letom umrlih članov. Navzoči vstanejo in zakličejo pokojnikom: Slava! Tudi Društvo narodov je imelo pretekli teden v Ženevi svoj letni občni zbor. Predsednik se pa niti z besedo ni spominjal bivše članice Avstrije, ki je med letom preminula. Popolnoma pozabljena pa tudi bivša Avstrija ni ostala na zadnjem zasedanju Društva narodov. Skrbni blagajnik je namreč našel v blagajniški knjigi, da bivša Avstrija v zadnjih letih ni poravnala članskega prispevka. Zato je spravljal v administrativnem odboru na razgovor vprašanje, kako bi se dalo izterjati zaostalo članarino. O tem se je vnela resna debata. Edino prav je izjavil delegat republikanske Španije, da v imenu svoje vlade globoko obžaluje, da se o usodi Avstrije govori samo v administrativnem odboru.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Književnost

Vinko Korže: »Čigav je grunt?« Kmečka komedija v 3. dejanjih. Naroča se pri avtorju v Cirkovcah na Dravskem polju, na katerega se je obračati tudi zaradi dovoljenja za vpriporitev. Kakor njegova prva, »Micki je treba moža«, tako se je tudi ta druga Koržetova igra hitro priljubila podeželskim odrom, ker podaja res pristno kmečko življenje in priprosto kmečko govorico. Pod gornjim naslovom bi morda kdo pričakoval kako resno psihološko, socialno dramo, a nič takega ni v tej komediji, ki jemlje življenje bolj z optimistične strani, v kolikor je to danes na kmetih še mogoče. Saj pa tudi kmečki ljudje svojih težav in neveselosti ne razglablajo po duševni analizi in se socialnih vzrokov in spletoev le malo zavedajo, vse jemljejo bolj površno, bolj trenutno in glavna njihova strast je: sebičnost. Taki so tudi Koržetovi akterji, kolikor jih je dosedaj pokazal. Igra je pisana živahno, brez dolgočasnih monologov, kmečki humor se v nji kar iskri in je polna našega folklorja in narodnih besednih draguljev, za podeželske odre kakor nalašč. Korže ne miruje, pridno snuje naprej in nam obeta novo igro, ki bi imela bolj socialno obeležje, ki bi naj prikazala vpliv mesta na vas in konflikte, ki iz tega nastajajo. Želimo mu obilo uspeha!

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zaslužek. Dopisi: »Anos«, Maribor, Orožnova 6.

Damski plašči

najnovejše fasone, od Din 320 naprej. - Oglejte si veliko izbiro v konfekciji

JAKOB LAH

Maribor, Glavni trg števil. 2

V ogledalu

Ni res... rekli smo le kar tako... Še pred nekaj dnevi je »Slovenec« z mastnim tiskom objavil poročila iz znane kuhinje, o popolni boljševizaciji Čkoslovaške, ki je na ta način postala ognjišče vseh prevratov v srednji Evropi in velika nevarnost za njen družabni red, ki se naj s temeljito operacijo ozdravi. Čitali smo tedaj, da noč za nočjo brne sovjetska letala preko Bukovine na Češko, čitali smo o sovjetskih generalih, ki vodijo vso rezižo v Pragi, čitali smo že o sovjetskih vojaških četah, ki terorizirajo sudetske Nemce in slično. Ponderijski »Slovenec« pa vse te svoje trditve naenkrat demantira. Po ugotovitvi, da bi bila velika ironija, če bi se sovjetska Rusija udeležila posvetovanj v Monakovem, vprašuje: »Kaj pa je sovjetska Rusija storila za Čkoslovaško v zadnjih dveh mesecih, ko se je začelo nad njo temniti ozračje? Ali je posredovala politično, diplomatsko, vojaško? Nobeno takšno posredovanje ni znano. Sovjetska Rusija ni podvela prav ničesar. V trenutku najhujše stiske ni imela na Čkoslovaškem nobenega letala, nobenega letalskega motorja, nobene letalske delavnice. Sovjetski generalni štab se niti za hip ni posvetoval s čkoslovaškimi, kaj je storiti, če bi Nemčija vztrajala... Čemu torej? Čemu pet ali šest, ko pa štirje lahko opravijo.« — Mi smo to že prej vedeli, kar sedaj tudi »Slovenec« priznava, zato je njegova prejšnja gonja tembolj obsodbe vredna.

Ali sme Sokol biti — ljotičev? Ljotičev tednik dokazuje v dolgovezni razpravi, da smejo tudi Sokoli biti ljotičevci, ker da temelji ljotičevsko gibanje na »idealistični« filozofiji in da velja tudi za jugoslovanskega Sokola fiherski sistem, po katerem se sokolski funkcionarji ne volijo, ampak imenujejo in so volitve v sokolskih društvih samo predlog višji instanci, ki ga ta lahko sprejme ali pa tudi ne. Kako je z »idealistično« filozofijo, smo videli že pri bivši »Technische Union«. Kako pa je s fiherskim sistemom v Sokolu in kako sodijo pravi Sokoli o njem, pa sami najbolje vedo. Velja torej, da ljotičevsko fiherstvo in stanovščinarstvo ni združljivo s Tyrševim sokolstvom.

Fotomontaža v službi neresnice. »Leipziger Illustrierte« je pred kratkim, v dneh najhujše protičeške kampanje, objavila sliko, ki prikazuje češkega predsednika dr. Beneša skupaj s sedečega s Stalinom za isto mizo, kar naj bi potrjevalo, da se nahaja dr. Beneš popolnoma pod vplivom Stalina in da bi morala zato Čkoslovaška izginiti z evropske zemljepisne karte. Tista slika je navadna fotomontaža, ker dr. Beneš ni nikdar sedel s Stalinom za isto mizo.

TISKOVNI SKLAD

Ruše. S. Janko Friček 10 din. Iskrena hvala! Posnemajte!

Splošna zavarovalna zadruga r.z.z.o.z. v Ljubljani

vabi na svoj

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

ki se bo vršil v torek, dne 11. oktobra t. l. ob 6. uri zvečer v zadruginih prostorih v Ljubljani, Aleksandrova cesta 5

s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. poročilo načelstva in predložitev računskega zaključka;
3. poročilo nadzorstva in odobritev računskega zaključka ter ostalih predlogov nadzorstva;
4. volitev načelstva in nadzorstva;
5. predlogi, razno in slučajnosti.

V Ljubljani, dne 21. sept. 1938.

Načelstvo. Nadzorstvo.

Vabilo na

IZREDNI OBČNI ZBOR

Konzumnega društva Vič r. z. z. o. z.

kateri se bo vršil dne 12. oktobra 1938. ob pol 8. uri zvečer v gostilni zadr. Mikliča A., Tržaška c. 46 s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva;
2. sprememba pravil;
3. raznoterosti. Vabimo vse zadrugnike, da se udeležijo občnega zbora.

Nadzorstvo. Načelstvo.

Pristopajte k društvu za vpepeljevanje mrličev

»OGENJ«
MARIBOR

oskrbuje za umrle vpepeljitev v krematoriju v Gradcu. Sprejemnina, enkratna po starosti in mesečna članarina Din 15.— Razen tega nimajo člani s pogrebom nobenih stroškov. Zahtevajte pravilnik na: »Ogenj«, Maribor, Koroševa ulica 8

Zahvala.

Povodom smrti moje drage matere, gospe

MARIJE VNUK

izrečem vsem znancem in prijateljem, ki so jo v tako obilni udeležbi spremljali na njeni zadnji poti, mojo najiskrenejšo zahvalo. Posebna zahvala tudi Del. pev. društvu »Frohsinn« za njihove v srce segajoče žalostinke ter vsem darovalcem prekrasnih vencev in cvetja.

Maribor, dne 4. oktobra 1938.

Žalujoči sin Karl.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.